

Dött hav

Östersjön – Svenskt ledarskap – 100 % ekologiskt

Sammanfattning

1. Östersjön är idag världens dödaste hav. På grund av övergödning från kväve och fosfor är stora bottenområden helt eller delvis syrefria och därmed döda. För att rädda Östersjön krävs långsiktigt arbete med minskade utsläpp, bland annat från jordbruket runt Östersjön.
2. Sverige, som har längst östersjökust av alla Östersjöländer, har både ansvar och möjlighet att visa ledarskap i Östersjösamarbetet genom att sprida lyckade arbetsmetoder för minskade utsläpp från jordbruket.
3. Miljöpartiet föreslår idag en satsning om ytterligare 200 miljoner kronor per år fram till år 2030 för att ställa om den del av det svenska jordbruket som har Östersjön i sitt avrinningsområde (främst ostkusten söder om Åland) till 100 procent ekologisk odling och djurhållning.
4. Miljöpartiet sätter även upp målet att 50 procent av Sveriges offentliga konsumtion av livsmedel ska vara ekologisk senast år 2020, vilket är en fördubbling på fem år. Det är viktigt att upphandlingen gynnar svenska producenter som tagit steget och ställt om till ett jordbruk som är bra för haven och miljön. När Sverige ställer krav på sitt eget jordbruk, ska vi inte genom upphandling gynna djurhållning i andra Östersjöländer med lägre krav och sämre påverkan på Östersjön.
5. Utöver omställning av jordbruket föreslår Miljöpartiet flera viktiga åtgärder för att rädda Östersjön, inklusive fler marina reservat med trålningsförbud, begränsning av kemikalier och plastpartiklar, samt ökat internationellt samarbete.

Innehåll

1. Östersjön – dött hav
2. Svenskt ledarskap för Östersjön
3. 100 procent ekologiskt jordbruk i centrala Östersjöns gränsområden
4. 50 procent ekologiskt offentlig konsumtion senast år 2020
5. Fler åtgärder för att rädda Östersjön

I. Östersjön – dött hav

Östersjön är ett stressat hav. Det syns sällan på ytan. Men under vattnet är exempelvis utbredningen av helt syrefria bottnar i centrala Östersjön nästan tre gånger som stor som före 2000.ⁱ

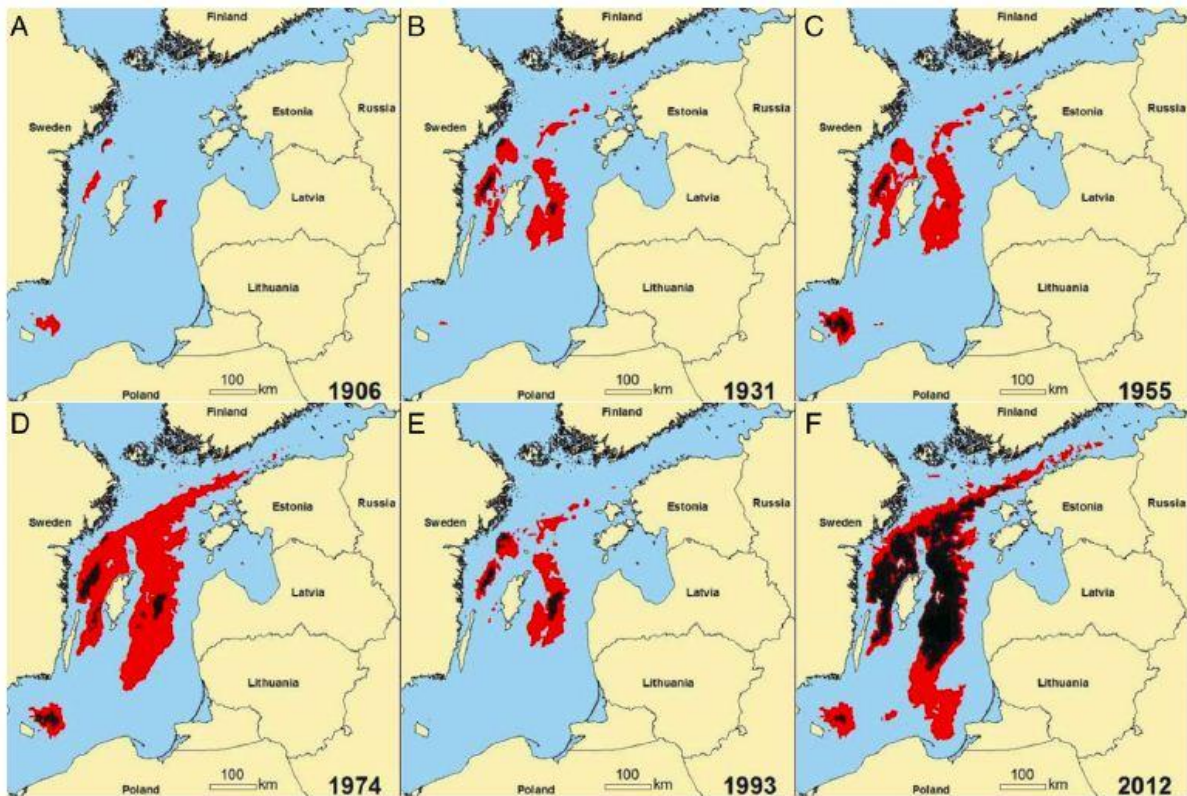
Östersjön är känslig redan av naturliga förhållanden. Det är relativt få arter som trivs i bräckvattnet – inte lika sött som insjöar, inte lika salt som havet i övrigt. Vattnet byts ut långsamt i det nästan stängda innanhavet. Kraftiga skikt mellan djupare kallare och saltare vatten och ytvattnet begränsar blandningen mellan vattenmassorna.

Havet är starkt påverkat av människan. Ungefär 85 miljoner människor bor i de landområden som påverkar Östersjön. Där för vattnet med sig utsläpp från industrier, jordbruk, skogsbruk, avloppsreningsverk och avfallsdeponier. Havet påverkas också av luftutsläpp från trafik, kraftverk, industrier, jordbruk och sjöfart. Det byggs vid kusterna och fiskas. Det kommer utsläpp från sjöfart och småbåtar: lagligt och olagligt, avsiktligt och oavsiktligt.

Denna PM fokuserar på problematiken med och hanteringen av övergödning i Östersjön, men tar också i slutet upp problematiken med miljögifter och hot mot biologisk mångfald.

Östersjöns bottendöd är värst i världen

Östersjön är idag världens största område med syrebrist orsakad av människor.ⁱⁱ Hösten 2013 var omkring 30 procent av Östersjöns bottnar drabbade av akut syrebrist och omkring 15 procent var helt syrefria och döda. Jämfört med året innan hade den syrefria ytan i västra Gotlandsbassängen ökat, och syrefria områden i Bornholmsbassängen hade återkommit.ⁱⁱⁱ Områden med akut syrebrist (rött) eller döda bottnar (svart) 2012 framgår av karta nedan.



Källa: Jacob Carstensen m.fl., Deoxygenation of the Baltic Sea during the last century, PNAS^{iv}

Östersjön har övergötts med kväve och fosfor under lång tid. Det är troligtvis den viktigaste orsaken till syrefattiga och syrefria havsbottnar. Men även andra faktorer spelar in. Inflöden av syrerikt vatten från Västerhavet har minskat, en starkare skiktning har minskat blandningen av djupvattnet och mer syrerikt ytvatten, och temperaturen på djupvattnet har ökat.^v En del av detta har förstärkts av klimatförändringen. Klimatförändringen bidrar också genom att varmare vatten inte kan ta upp lika mycket syre. Klimatförändringen väntas även leda till ökade regnmängder som drar med sig biologiskt material. Detta material kan i sin tur förbruka syre och förvärra problemet med döda havsbottnar när det bryts ned.^{vi}

Mellan 1950 och 1970 ökade avloppen och användningen av konstgödsel kraftigt. Då skedde den största belastningen av kväve och fosfor. Även om utsläppen minskar finns stora mängder kvar. Förbättringar har börjat märkas i kustnära områden. Men utsläppen är fortfarande för stora och behöver fortsätta minska. Halterna i ytvattnet i det öppna havet i centrala Östersjön var högre 2006 än i början av 1970-talet.^{vii} Det kommer att ta lång tid innan resultaten märks. Kortsiktigt tänkande har byggt upp en miljöskuld som kommer att ta lång tid att beta av.

Jordbruket är den dominerande källan och svarar för ca hälften av alla kväveutsläpp till Östersjön. Det mesta kommer från konstgödsel, importerat foder och jordbearbetning. Jordbruket står för en dryg fjärdedel av fosforutsläppen till Östersjön.^{viii}

2. Svenskt ledarskap för Östersjön

Redan 1974 antog länderna runt Östersjön en Östersjökonvention för att samarbeta om Östersjöns miljö. Inom Helcom (Helsingforskommissionen eller Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö) skulle länderna ta ett samlat grepp om alla Östersjöns föroreningskällor.^{ix} I oktober 2013 antog Helcom den senaste uppsättningen mål för att minska utsläppen som leder till övergödning. Jordbruket utpekades särskilt som nyckelområdet.^x

Helcom delar upp Östersjön i olika bassänger och har angett specificerade mål för hur mycket tillförsel av kväve och fosfor ska minska för de olika bassängerna jämfört med perioden 1997-2003. Sverige har varit relativt framgångsrikt i att minska utsläppen sedan referensperioden. Jämfört med 2010 behöver utsläppen till centrala Östersjön minska med ytterligare cirka 3000 ton kväve och 400 ton fosfor per år. Det mesta kommer att behöva komma från vattenburna källor som jordbruk.^{xi}

Alliansens passivitet i arbetet för att fortsätta minska övergödning av Östersjön

Arbetet för att minska övergödningen i Sverige sker inom ramen för riksdagens 16 uppsatta miljömål där ett är *Ingen övergödning*. Detta mål anses av Naturvårdsverket inte kunna uppnås utan ytterligare åtgärder. Fram till 2006 bidrog åtgärder som fånggrödor och skyddszoner till jordbrukets minskade utsläpp, senare har minskningen också berott på att arealen jordbruksmark minskat.^{xiii} För oss som vill öka den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel, och därmed jordbruksproduktionen, är det därför avgörande att minska jordbrukets bidrag till övergödningen.

Trots att miljömålet inte nås med nuvarande beslut avslög den borgerliga majoriteten förslaget i miljömålsberedningen att ett nytt etappmål för övergödning skulle sättas efter att delmålen till 2010 passerats. I stället föreslås en kontrollstation 2017 för att analysera läget och eventuellt komma med nya förslag till åtgärder.^{xiii} Denna passivitet i frågan försvårar även för arbetet med att uppfylla Sveriges åtaganden enligt EU:s vattendirektiv. Här har Havs- och vattenmyndigheten (HaV) skarpt kritiserat bristen på samordning mellan vattenförvaltningen och landsbygdsprogrammet, som utgör ett viktigt verktyg i arbetet med minskad övergödning.^{xiv}

3. 100 % ekologiskt jordbruk i centrala Östersjöns gränsområden

Det svenska jordbruket ligger i framkant och lever upp till relativt högt ställda miljö- och djurkrav. Denna kompetens skapar goda förutsättningar för fortsatt utveckling. Miljöpartiet vill se en svensk livsmedelsstrategi och öka den svenska livsmedelsproduktionen. Jordbruket behöver bra förutsättningar och god lönsamhet. Omställning till eko ger möjligheter till det.

Jordbruk och övergödning

Jordbruket är den största enskilda källan för utsläpp av fosfor och kväve till våra hav.^{xv} Jordbruket bidrar med cirka hälften av alla vattenburna utsläpp till Östersjön och det mesta av det reaktiva kvävet (ammoniak) som kommer till Östersjön från luften.^{xvi} Utsläppen kan komma från kväve och fosfor som finns naturligt i marken, men också från kväve och fosfor som läggs på marken, eller som finns kvar i marken sedan den lagts på under tidigare år.

2009 fick haven ta emot cirka 117 500 ton kväve och 700 ton fosfor från mark och mänsklig aktivitet (inklusive skogsbruket) i Sverige. Av de drygt 26 000 ton kväve som nådde centrala Östersjön kom nästan hälften, 12 300 ton, från jordbruket. Av de 720 ton fosfor som nådde centrala Östersjön kom hälften, 360 ton, från jordbruket.^{xvii}

Kväve och fosfor förs in i jordbruket i huvudsak genom konstgödsel och importerat foder. Merparten av konstgödseln används för produktion av djurfoder och bidrar till en ökning av stallgödsel. Kväve förs också in genom odling av kvävefixerande växter som vall och bönor, och nedfall från luften (i huvudsak från förbränning).

Kväve och fosfor förs ut genom den mat vi äter och exporterar, och exempelvis genom jordbruksrester som går till energiframställning. När mer kväve och fosfor sätts in i systemet än vad som kommer ut som mat och jordbruksrester blir det ett överskott. Överskottet stannar på åkern eller hamnar i vattnet. Där bidrar det till övergödning. En del tas om hand nedströms genom våtmarker och naturliga processer. En del hamnar i havet.

Förenklat kan man alltså komma åt övergödning genom att inte lägga mer på åkern än vad som tas om hand av grödorna och naturliga processer nedströms, så att det inte blir ett överskott. Eller så kan man stimulera processer för att ta hand om överskottet.

Flera rapporter har pekat på betydelsen av en bättre regional balans mellan djurhållning och växtodling för att sluta brutna kretslopp och minska övergödning.^{xviii} Alla djur producerar stallgödsel. Det måste tas om hand på något sätt.

Även om ekologiskt jordbruk är en nödvändig del av lösningen, är det inte tillräckligt. Åtgärder som gräsbevuxna skyddszoner vid vattendrag, fånggrödor, våtmarker, obligatoriska näringsbalansberäkningar, förbättrad stallgödselhantering och annat kommer att behövas och förstärkas framöver. Och även det ekologiska lantbruket behöver utvecklas.

Ekologiskt lantbruk

Ekologiskt jordbruk bidrar till uppfyllelsen av flertalet av riksdagens 16 miljö kvalitetsmål, inklusive miljömålen *Ingen övergödning*, *Giftfri miljö*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.^{xix}

I ekologiskt jordbruk används inte kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel. För ekolantbruk med djur måste minst 60 procent av fodret odlas på gården. Däremot kan man köpa stallgödsel från andra ekogårdar. Ekolantbruk måste därför hushålla med växtnäringen. Detta stimulerar odling av olika grödor i en bra växtföljd som tar tillvara näringsämnena.^{xx}

Genom att ekolantbruk bland annat har ett lägre kontinuerligt inflöde av kväve och fosfor ökar chanserna för att långsiktigt minska utsläppen i jämförelse med konventionellt lantbruk. Förlusterna av näringsämnen per hektar jordbruksmark är också i genomsnitt lägre för ekolantbruk. Mot detta kan hävdas att konstgödsel är lättare att sprida i mer exakta volymer än stallgödsel vilket i specifika fall kan minska förlusterna av näringsämnen och att dessa förluster räknat per produktionsenhet kan vara lägre för konventionella lantbruk. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anser dock att förlust per hektar är en lämplig indikator för övergödning, medan förlust per producerad enhet lämpar sig bättre för globala miljömål.

SLU har konstaterat att ”det finns vetenskapliga belägg för att påstå att ekologiska produktionssystem (särskilt inom mjölkproduktionen) i genomsnitt medför lägre risk för

växtnäringsförluster per hektar. Orsaken är lägre gödslingsintensitet, lägre djurtäthet och högre självförsörjningsgrad på djurgårdar samt en högre andel vall i växtföljden jämfört med konventionell produktion”.^{xxi} Underlag från SLU uppger också att man inom samverkansprojektet Greppa Näringen har kommit fram till att kväveöverskottet är cirka 40 procent och fosforöverskottet cirka 50 procent lägre på ekologiska mjölkgårdar än konventionella.^{xxii}

Trots att omställningen till mer ekolantbruk är ett led i att nå flera av riksdagens miljömål, inklusive ingen övergödning, har det under senare år blivit färre lantbruk som jobbar för att lägga om sin produktion till ekologisk. Ett skäl är avsaknaden av målsättningar från politiken samt att stödet till sådan omställning har minskat.

2012 var 16 procent av Sveriges jordbruksmark ekojordbruk eller i omställning till ekologisk produktion. Det var ungefär samma areal som 2011, vilket innebar ett stopp för en flerårig ökning. Oroande är också att arealen jordbruksmark under omställning till ekologisk produktion minskade med 44 procent 2012 jämfört med 2011.^{xxiii} Det tyder på en fortsatt stagnation för utvecklingen av ekologisk produktion, särskilt då det nya landsbygdsprogrammet inte satsar mer på ekoproduktion. Vi är idag i situationen att efterfrågan på ekologisk mat ökar, medan omställningen till ekologisk produktion går långsamt. Politiken går uppenbart inte i takt med konsumenternas önskemål.

Sverige har ansvar att visa vägen för andra Östersjöländer

Sverige har Östersjöns längsta kust, har en relativt hög belastning på Östersjön per invånare, har bidragit till de historiska problem, och har bättre möjligheter än flera andra länder. Och Sverige har duktiga jordbrukare som ligger i framkant, vilket vår förmåga att hitintills arbeta för att nå Helcoms målsättningar visar. Ett mer miljövänligt jordbruk är också en framtidssatsning: det svenska jordbrukets framtid finns i kvalitetsprodukter som svenska konsumenter i högre grad efterfrågar i ekologisk produktion.

100 procent av det svenska jordbruket i övergödning känsliga områden runt centrala Östersjön ska vara ekologisk till 2030

För att ta krafttag om Östersjöns döda botten och på ett långsiktigt sätt minska övergödningen föreslår Miljöpartiet att 100 procent av det svenska jordbruket i övergödning känsliga områden runt centrala Östersjön ska vara ekologisk till 2030. Vi prioriterar detta geografiska område främst för att ekologiskt jordbruk på sikt ger mindre utsläpp av kväve och fosfor till Östersjön.

Undersökningar tyder på att det är lättare att ställa om till ekologisk produktion i de områden där lantbrukaren har tillgång till nätverk av ekologiska producenter. Även flera kanaler för distribution är viktigt.^{xxiv} Förutsättningarna för detta blir bättre ju fler ekoproducenter det finns i regionen, vilket är ytterligare ett argument för att peka ut prioriterade geografiska områden för omställning till ekologiskt lantbruk.

Ytterligare 200 miljoner kr/år till 2030

Miljöpartiets politik är att det ska vara mer lönsamt att producera ekologiskt. Vi vill rikta särskilda medel till detta. Vi anslår därför ytterligare 200 miljoner per år inom ramen för landsbygdsprogrammet riktat till åtgärder som ökar miljönyttan och utvecklar svenskt jordbruk.

Denna prioritering innebär att Miljöpartiet tillför 200 miljoner årligen till våra satsningar på svenskt jordbruk, jämfört med tidigare presenterade budgetförslag. Vi prioriterar alltså inte om inom tidigare budgetförslags ram, utan tillför medel. Då Miljöpartiet redan i tidigare budgetförslag gjort omprioriteringar till förmån för ekjordbruket innebär detta att Miljöpartiet jämfört med Alliansen investerar betydligt mer i ekoproduktion i hela landet, och i ett flertal åtgärder för att minska övergödningen i Östersjön och över hela landet.

Miljöpartiet har sedan tidigare föreslagit att skatten på konstgödsel återinförs. Pengar ska återföras till jordbruket i form av tillämpad forskning, miljöersättningar och stöd till ekologisk produktion. Det utgör stommen i vår stora satsning på ekologisk produktion. Utöver det har alliansregeringen nu aviserat att man kommer finansiera hela sin bredbandssatsning på landsbygden genom landsbygdsprogrammet. Miljöpartiet har istället föreslagit att en satsning om 200 miljoner årligen på landsbygdens bredband görs utanför landsbygdsprogrammet. Det innebär att 200 miljoner inom landsbygdsprogrammet frigörs från tidigare budgetförslag som vi nu föreslår används för att ställa om jordbruket runt Östersjön till 100 procent eko.

4. 50 procent ekologiskt offentlig konsumtion senast år 2020

Sverige har längst Östersjökust av alla Östersjöländer, och stora möjligheter i att ställa om jordbruket längs vår kust till ekologiskt. Då är det viktigt att detta jordbruk sedan är gynnat i den offentliga upphandlingen till skolor och äldreboenden. Vi kan inte ställa särskilda krav på svenskt jordbruk, och sedan köpa in mat till offentlig konsumtion från andra Östersjöländer som har ett sämre jordbruk. Vare sig den svenska produktionen eller den svenska konsumtionen ska bidra till övergödningen av Östersjön. Därför vill vi öka andelen ekologiskt i den offentliga konsumtionen.

Under 2013 ökade försäljningen av ekomaten med 13 procent i Sverige. Samtidigt rapporterar ICA en ökning med över 40 procent första kvartalet 2014^{xxv} och COOP ökar med 30 procent.^{xxvi} Inom den offentliga konsumtionen av mat är den ekologiska andelen idag nästan 25 procent.

Som ett led i vår vision om att på sikt uppnå 100 procent ekologiskt är det Miljöpartiets mål att minst 50 procent av Sveriges offentliga konsumtion av livsmedel ska vara ekologisk 2020. Jämfört med idag är det en fördubbling på fem år.

En stabil och bestående konsumtionsökning gör att flera vågar ställa om sin produktion. Där kommer den offentliga sektorn in. Regeringen behöver skicka tydliga signaler om den politiska viljan. Och de signalerna behöver följas upp av konkret handling, i staten men också hos kommuner och landsting som är stora kunder. 2006 fick Miljöpartiet i förhandlingar med S-regeringen igenom ett mål om att andelen ekomat bör vara 25 procent av offentlig konsumtion 2010.^[i] Målet ser ut att nås nu 2014. De allra flesta kommuner och landsting har mål för inköp av ekologiskt. Vanligast är målet 25 procent, men flera har redan kommit upp i närmare 50 procent.^[ii] Alliansregeringen har valt att inte sätta något nytt mål.^[iii]

Det statliga upphandlingsstödet behöver stärkas

I samband med presentationen av budget 2014 meddelade ansvarig minister Annie Lööf (C) att Miljöstyrningsrådet läggs ner den 1/6 2014. Miljöstyrningsrådet har varit den offentliga organisation som har haft till uppdrag att uppmuntra och hjälpa myndigheter, kommuner och

landsting till mer miljövänlig och social upphandling. Alliansregeringen beslutade att flytta denna verksamhet till Konkurrensverket, vilket är en tydlig nedprioritering av frågorna som dessutom skapar starka interna intressekonflikter. Sveriges Kommuner och Landsting, Lantbrukarnas riksförbund, Naturskyddsföreningen och ordförande i alliansregeringens Upphandlingsutredning är alla kritiska till att Konkurrensverket tar över Miljöstyrningsrådets viktiga uppdrag. Miljöpartiet instämmer i den kritiken.

Det är för Miljöpartiet en självklarhet att miljö- och djurskyddskraven som ställs i upphandling av mat minst ska vara på samma höga nivå som ställs på svenska bönder. Allt annat är ett hån mot de svenska bönder som jobbar för att följa våra miljö- och djurskyddskrav. Miljöpartiet vill att miljö- och kvalitetsaspekter ska prioriteras betydligt högre i den offentliga sektorns inköp. Vi vill därför att det statliga upphandlingsstödet ska stärkas. Miljöpartiet vill även rikta om alliansens satsning på projektet ”Matlandet Sverige” till en satsning på ”Hållbara Matlandet Sverige”, med bland annat en större satsning fler riktiga kök på skolor och äldreboenden som lagar bra, ekologisk och närodlad mat.

Miljöpartiet vill underlätta för jordbrukare att steg för steg närma sig den ekologiska produktionen. Det kan vara att bredda gårdens produktion och göra den mindre specialiserad. Att få en bättre balans mellan växtodling och djurhållning. Att få en mer varierad växtföljd. Att ha större bevuxna ytor på vintern.

Miljöstöden, investeringsstöden och andra ersättningar behöver justeras för att främja denna utveckling. Även forskning behöver förstärkas. Och det behövs bättre möjligheter till utbildning, fortbildning och rådgivning.

5. Fler åtgärder för att rädda Östersjön

Östersjön hotas av fler miljöproblem än övergödning. Samspelet mellan miljöpåverkan är svårt att överblicka men forskningen gör hela tiden nya landvinningar. Påverkan från olika kemiska ämnen och material, främmande arter som importeras med balastvatten, fisketrycket på vissa fiskarter och dess reproduktion, samt risken för stora oljeutsläpp är bara några områden som behöver hanteras.

Fler marina reservat och hållbar fiskepolitik

Sverige behöver öka takten i skyddet av marina områden. För att klara miljömålen ska Sverige skydda minst tio procent av våra havsområden till år 2020. Men Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har visat att med alliansens politik kommer endast cirka sju procent av havsarealen att vara skyddad till 2020. Jämfört med övriga länder runt Östersjön har Sverige därmed lägst andel skyddade marina områden. Miljöpartiet föreslår att 3 nya områden utses: Klints bank, Öresund samt Djupa rännan i Kattegatt. Skyddet behöver också ett innehåll. Till att börja med vill vi förbjuda skadlig bottentrålning i Klints bank och Djupa rännan. I Öresund vill vi se ett utökat skydd i form av världens första marina *internationalpark*.

Tuffare kemikaliepolitik

Mindre utsläpp av farliga kemikalier på land ger mindre utsläpp av miljögifter till Östersjön. Miljöpartiet vill bland annat förbjuda flera farliga ämnen, förbättra kontrollen av de regler som finns och skärpa EU:s regler. Vi vill särskilt prioritera hormonstörande ämnen och farliga ämnen som kommer in i vår mat. Sverige behöver en vassare politik för skydd mot de minsta så kallade nanopartiklarna vars effekter för människan och miljö är dåligt utforskade, men som kan finnas i både mat, kosmetika, kläder och en rad andra produkter.

Åtgärder mot spridning av mikroplaster

Mikroplast är ett växande problem i Östersjön, liksom andra havsområden. Mikroplast kan dels tillsättas vanliga konsumentprodukter som kosmetika, men också bildas genom nedbrytning av diverse plastavfall. Väl i havet kan det fungera som en ”havets dammvippa” som drar åt sig gifterna, och sedan för in dem i näringskedjan. Resurs- och avfallspolitiken behöver skärpas både i Sverige och EU för att minska mängden plast i samhället, avfallet och havet. Vi vill att återvinning ska bli obligatorisk i alla EU-länder, ha EU-pant på alla plastflaskor, förbjuda plast på öppna soptippar och ta bort mikroplast i hygien- och hushållsprodukter. Vi vill också återinföra skatten på avfallsförbränning, öka återvinningen och förebygga att avfall uppkommer.

Höj anslagen för åtgärder för havsmiljön

Under Alliansregeringen har anslagen för havsmiljöarbetet åkt upp och ner som en jojo. Den ryckigheten skapar osäkerhet och ineffektivitet. Vi vill höja anslagen för åtgärder för havsmiljön med 300 miljoner kronor och Havs- och vattenmyndighetens anslag med 40 miljoner kronor under nästa mandatperiod. Vi vill också få en bättre samordning med annan politik, t.ex. landsbygdsprogrammet och åtgärdsprogrammen för vattendirektivet, för att få en bättre användning av pengarna.

Kustbevakningens roll viktig

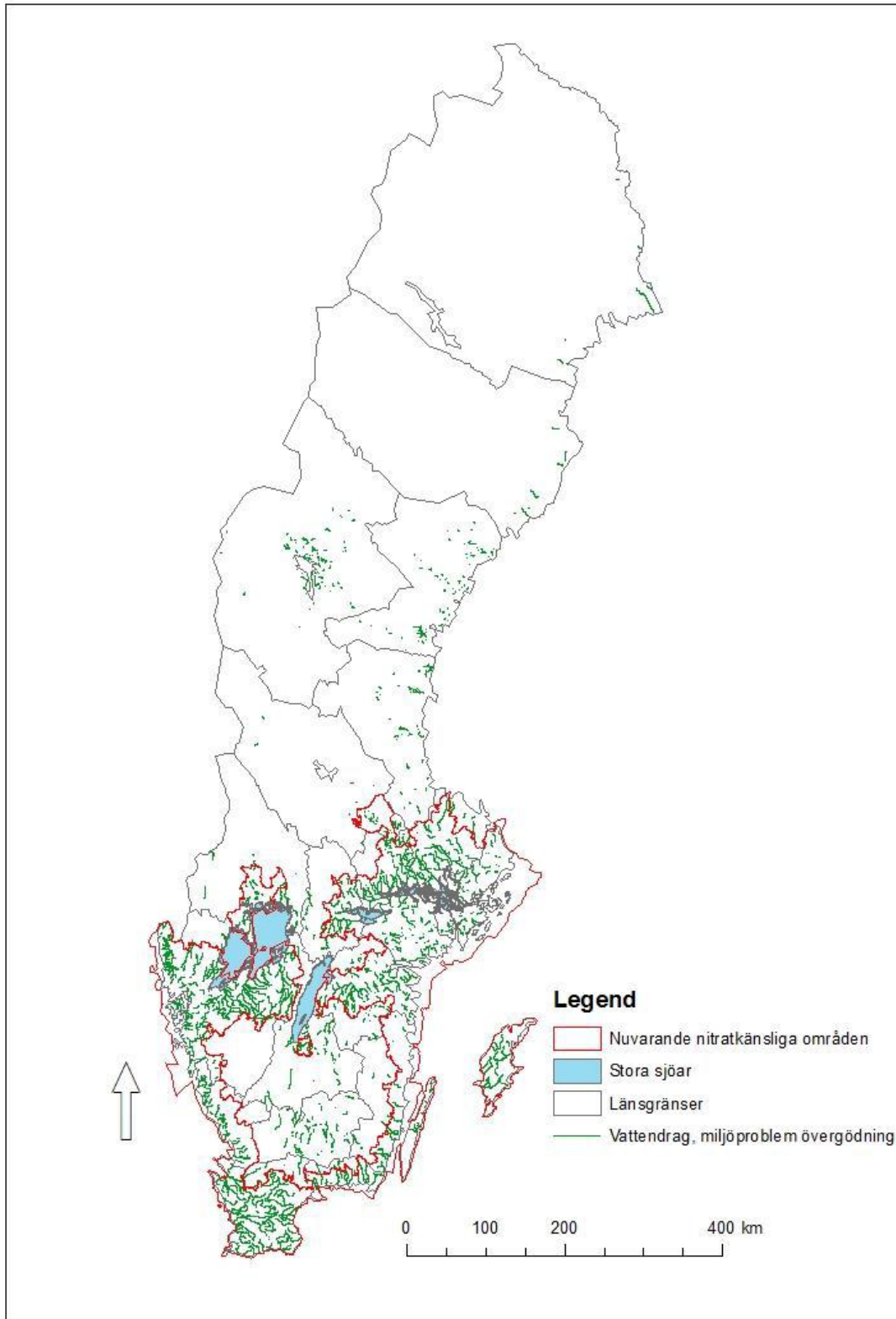
Kustbevakningen har en rad viktiga roller av vikt för miljön. Viktiga områden som oljesanering, miljöövervakning (inklusive olagliga oljeutsläpp till havs) och fiskekontroll

håller nu på att försvagas till följd av brist på pengar.^{xxvii} Samtidigt innebär EU:s nya fiskereform och förbudet mot att kasta tillbaka död fisk att fiskekontrollen behöver skärpas. Miljöpartiet vill skjuta till de pengar som behövs för att undvika nedskärningar genom en omfördelning inom försvarsbudgeten.

Stärk Östersjösamarbetet

Det behövs även åtgärder för att minska övergödningsutsläppen från kommunala reningsverk, enskilda avlopp, trafik och sjöfart och möjligen även skogsbruket. Förutom nationella åtgärder behöver samarbetet mellan Östersjöländerna fortsatt förstärkas så att goda exempel inom dessa sektorer sprids i höge utsträckning. Inom EU vill vi ändra inriktningen på den gemensamma jordbrukspolitiken. Den ska hjälpa jordbruket ställa om till ekologisk produktion, skärpa miljökraven och stärka hänsynen till djurens välfärd för att bland annat minska antibiotikaanvändningen. Vi behöver minska intensiteten i djurhållningen och få en bättre balans mellan djurhållning och växtodling i hela Östersjöregionen.

Bilaga – Vattendrag med övergödningsproblem



Källa: Jordbruksverket, Översyn av nitratkänsliga områden, Remissversion 2014-03-04.^{xxviii}

- ⁱ Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Havsmiljöinstitutet, Havet 2013/14 s 8
- ⁱⁱ Jacob Carstensen m.fl., Deoxygenation of the Baltic Sea during the last century, PNAS, <http://www.pnas.org/content/early/2014/03/27/1323156111.full.pdf+html> samt <http://www.sydsvenskan.se/sverige/ostersjons-bottendod-ar-varst-i-varlden/>
- ⁱⁱⁱ Naturvårdsverket Rapport 6608, Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål 2014, http://miljomal.se/Global/24_las_mer/rapporter/malansvariga_myndigheter/2014/AU_2014_slutlig_140407.pdf s 110
- ^{iv} Jacob Carstensen m.fl., Deoxygenation of the Baltic Sea during the last century, PNAS, <http://www.pnas.org/content/early/2014/03/27/1323156111.full.pdf+html>
- ^v Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Havsmiljöinstitutet, Havet 2013/14 s 9
- ^{vi} Jacob Carstensen m.fl., Deoxygenation of the Baltic Sea during the last century, PNAS, <http://www.pnas.org/content/early/2014/03/27/1323156111.full.pdf+html>
- ^{vii} Helcom, Eutrophication in the Baltic Sea, <http://www.helcom.fi/Lists/Publications/BSEP115B.pdf> s 24
- ^{viii} SMHI, Europas utsläpp av kväve och fosfor beräknade, <http://www.smhi.se/forskning/europas-utslapp-av-kvave-och-fosfor-beraknade-1.30520>
- ^{ix} Regeringen, <http://www.regeringen.se/sb/d/3830/a/91844>
- ^x Helcom, pressmeddelande 2013-10-03 <http://helcom.fi/news/Pages/Master-blueprint-ready-for-future-regional-actions-for-a-healthier-Baltic-Sea.aspx>
- ^{xi} Naturvårdsverket Rapport 6608, Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljökvalitetsmål och etappmål 2014, http://miljomal.se/Global/24_las_mer/rapporter/malansvariga_myndigheter/2014/AU_2014_slutlig_140407.pdf s 106
- ^{xii} Svenska MiljöEmissionsData, Beräkning av kväve och fosforbelastning på vatten och hav..., SMED rapport nr 56 2011, <http://www.smed.se/wp-content/uploads/2011/10/SMED-56-2011.pdf>
- ^{xiii} Miljömålsberedningen, Med miljömålen i fokus
- hållbar användning av mark och vatten, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/24/27/35/8270a84b.pdf> s 259
- ^{xiv} Havs- och vattenmyndigheten, Svar på samråd avseende förslag på Landsbygdsprogram för Sverige 2014-2020 samt tillhörande miljökonsekvensbeskrivning, 2014-05-12.
- ^{xv} Miljömålsberedningen, Med miljömålen i fokus
- hållbar användning av mark och vatten, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/24/27/35/8270a84b.pdf>, s 260
- ^{xvi} Helcom, Agriculture, <http://helcom.fi/action-areas/agriculture>
- ^{xvii} Svenska MiljöEmissionsData, Beräkning av kväve och fosforbelastning på vatten och hav..., SMED rapport nr 56 2011, <http://www.smed.se/wp-content/uploads/2011/10/SMED-56-2011.pdf>
- ^{xviii} Se t.ex. Lars Bergström, Handelsgödsel är inte boven i Formas, Är eko reko? http://www.formas.se/PageFiles/3426/%c3%84re_eko_reko_Formas_pocket.pdf eller Markus Larsson och Artur Granstedt, Sustainable governance of the agriculture and the Baltic Sea, Ecological Economics 69 (2010) 1943-1951 http://econpapers.repec.org/article/eeeeecolec/v_3a69_3ay_3a2010_3ai_3a10_3ap_3a1943-1951.htm
- ^{xix} Jonas Nilsson, Ekologisk produktion, och miljökvalitetsmålen – en litteraturgenomgång, SLU, 2007, http://www.slu.se/Documents/externwebben/centrumbildningar-projekt/epok/Publikationer/Ekoprod_o_miljomal.pdf
- ^{xx} Jordbruksverket, Växtnäring i ekologisk odling, <https://www.jordbruksverket.se/ammesomraden/miljoklimat/ekologiskproduktion/vaxtodling/vaxtnaring.4.389b567011d9aa1eeab8000781.html>
- ^{xxi} SLU, SLU:s yttrande över Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet, 2012-09-21, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/19/77/74/a8b77a4d.pdf> s 5, 7-9
- ^{xxii} SLU, EPOK, Minskar ekologisk produktion övergödning av våra vatten?- Fördjupat svar <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/epok-centrum-for-ekologisk-produktion-och-konsumtion/forskning/vad-sager-forskningen/vaxtnaring-godsels-lackage-mm/minskar-ekologisk-produktion-overgodningen/>
- ^{xxiii} Ekologiska lantbrukarna, Ekoodling i Sverige har slutat ökar, 2013-06-18 <http://ekolantbruk.se/nyheter/ekoodlingen-i-sverige-har-slutat-oka>
- ^{xxiv} Ewa Rabinowicz, Bonde söker bidrag – en ESO-rapport om effektivitet i det svenska landsbygdsprogrammet, Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2013:6, http://eso.expertgrupp.se/wp-content/uploads/2013/07/ESO-2013_6-till-webben1.pdf s 94
- ^{xxv} Lant Lantbruk, De vill ha fokus på eko <http://www.lantbruk.com/lantbruk/lantbruket-vill-ha-politiska-signaler-att-vaga-stalla-om>
- ^{xxvi} Mitt i Södermalm, Allt fler väljer en ekogris, 2014-06-10, <http://www.mitti.se/allt-fler-valjer-en-ekogris/>

[i] http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Ekologisk-produktion-och-konsu_GT0388/?text=true

[ii] <http://www.ekomatcentrum.se/files/Rapport%20kommunenkat%202014.pdf>

[iii] <http://www.svt.se/nyheter/val2014/splittring-om-ekomat-bland-partierna>

xxvii Kustbevakningen, Budgetunderlag för Kustbevakningen för åren 2015-2017,

<http://www.kustbevakningen.se/Documents/Om%20oss/V%C3%A5rt%20uppdrag/Budgetunderlag/KBV%20budgetunderlag%202015-2017.pdf>

xxviii Jordbruksverket, Översyn av nitratkänsliga områden, Remissversion 2014-03-04,

<http://www.jordbruksverket.se/download/18.1b8a384c144437186eacda4/1393934405772/%C3%96versyn+av+nitratk%C3%A4nsliga+omr%C3%A5den.pdf>